

AUTORSKÁ PRÁVA – ZÁKLADNÍ INFORMACE PRO SBORY ČCE¹

Tento informativní text vznikl na základě usnesení č. 47 schváleného 33. zasedáním 4. synodu. Přináší nejprve několik obecných základních informací o autorském právu jako takovém a poté se věnuje několika vybraným otázkám, které se nejvíce dotýkají činnosti sborů.

Autorské právo představuje širokou a komplikovanou právní oblast. Následující text tedy není ani zdaleka vyčerpávající.

A. Několik slov o autorském právu obecně

Autorské právo a práva s ním související upravuje v České republice **zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon**. Ten ve vztahu autora k jeho dílu rozlišuje jednak práva osobností, jednak práva majetková.

Osobnostní práva zahrnují práva autora rozhodnout o tom, zda a jakým způsobem bude jeho dílo zveřejněno. Autor má dále právo, aby byl uváděn jako autor díla, příp. aby dílo bylo zveřejněno pod pseudonymem, který zvolí, aby rozhodoval o tom, zda a jak bude dílo změněno atp. Těchto práv se nelze vzdát ani je nelze postoupit druhému. Po smrti autora tato práva sice zanikají, ale i nadále si nikdo jiný nesmí osobovat autorství k dílu.

Majetková práva zahrnují práva autora rozhodnout, jakým způsobem a za jakých podmínek bude dílo užito (např. že kniha bude vydána, socha vystavena apod.). Patří k nim i právo autora na odměnu. Tato práva nemůže autor převést na někoho jiného, může však o způsobech užití díla uzavírat tzv. **licenční smlouvu**.² Po smrti autora trvají zpravidla ještě 70 let a jsou předmětem dědictví. U kolektivních děl se tato doba počítá od smrti poslední žijící osoby, která se na vzniku díla podílela. Při počítání této doby je třeba pamatovat na to, že třeba i staré dílo mohlo být v průběhu času různě umělecky upravováno (např. nová úprava staré písně, nový překlad starého textu apod.).

Zákon stanoví, za jakých okolností lze **volně užít dílo**, aniž by se jednalo o porušení jeho autorských práv (např. kopie pro vlastní potřebu, citace, užití hudebního díla při bohoslužbách či při školní besídce apod.).³

Hromadnou ochranu autorských majetkových práv pro jednotlivé oblasti umělecké tvorby zajišťují v ČR tzv. **kolektivní správci**, a to na základě povolení ministerstva kultury. Jejich seznam a odkazy na jejich webové stránky jsou k nalezení na stránkách Ministerstva kultury:

<https://www.mkcr.cz/organizace-opravnene-k-vykonu-kolektivni-spravy-prav-692.html>.

B. Jednotlivé otázky

1) Užívání děl při bohoslužbách

Autorský zákon umožňuje volné užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů, pokud se tak neděje za účelem přímého či nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu (§ 35). Při bohoslužbách je tedy možné užívat např. hudební, výtvarná či díla, aniž by bylo porušeno autorské právo.

¹ Podle stavu právních předpisů k 8. 8. 2019.

² Zvláštní podmínky stanoví autorský zákon pro díla vytvořená zaměstnancem pro zaměstnavatele (§ 58).

³ Viz § 30–39 autorského zákona.

Jen těžko se ale lze odvolávat na tuto výjimku, pokud by hlavním smyslem určité akce pořádané sborem bylo předvedení uměleckého díla a nikoli náboženský obřad, byť by byl např. koncert ukončen modlitbou.

2) Benefiční koncerty, divadelní představení a filmové kluby

Na benefiční koncerty se žádná výjimka z ochrany autorských práv nevztahuje. Nejméně deset dní před pořádáním koncertu je třeba nahlásit program včetně jmen autorů a skladeb kolektivnímu správci, který s pořadatelem uzavře smlouvu. Poplatek za hrané skladby se však platí pouze za autory, kteří jsou kolektivním správcem zastupováni. Více informací k provozování hudebních děl včetně sazebníku je k nalezení na stránkách Ochranného svazu autorského: <http://www.osa.cz/>.

Pokud bude ve sboru secvičeno a veřejně sehráno divadelní představení, je třeba získat souhlas autora či autorů scénáře. Mnohé z autorů zastupuje DILIA, na niž je možno se obrátit (<http://www.dilia.cz/23-divadelni-oddeleni-pro-amatery>).

Pod ochranu autorského práva spadá také veřejné promítání filmů (např. v rámci filmových klubů či večerů pořádaných sborem apod.). Pro takové promítání je třeba získat souhlas příslušného distributora konkrétního filmu.

3) Kopírování materiálů pro nedělní školu

Podle autorského zákona není neoprávněným zásahem do autorského práva, pokud je dílo použito pro ilustrační účely při vyučování. Je-li to však možné, je nutné uvést jméno autora, název díla a pramen (§ 31). Při výuce v nedělní škole je tak možno užít k ilustračnímu účelu např. obrázek, básně či hudební dílo.

V rozporu s autorským právem je však rozšířená praxe, kdy se dětem kopírují a rozdávají učebnice či jiné tištěné pomůcky, příp. postupně jejich jednotlivé listy.

4) Užívání cizích děl ve sborových časopisech, na webových stránkách, propagačních materiálech apod.

Obecně platí, že cizí dílo nelze v materiálech a textech zveřejňovaných sborem užít bez souhlasu autora. Nelze tak bez dalšího použít např. obrázky stažené z internetu, překopírované z knih apod.⁴

Z tohoto pravidla platí několik výjimek. Výňatek díla či drobné celé dílo lze užít za účelem kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu [§ 31 odst. 1, písm. b) autorského zákona]. Není-li to autorem či vydavatelem zapovězeno, lze dále v odpovídající míře použít dílo z periodického tisku či jiného hromadného sdělovacího prostředku, pokud zpřístupňuje zpravodajství o aktuálních věcech politických, hospodářských či náboženských a bylo již zveřejněno (§ 34 autorského zákona).

Možné je dále používat taková díla, u nichž autor s dalším užitím souhlasí a poskytuje bezplatnou licenci. Takto jsou na internetu např. volně šiřitelná díla s licencí *creative commons* (i u těchto děl je však třeba rozlišovat, zda autor dal souhlas s pouhou reprodukcí, nebo i s úpravami svého díla, nakolik lze dílo užít k jiným než nekomerčním účelům apod.).

⁴ V posledních letech se vymáhání náhrady škody za neoprávněně užitá díla (obrázků stažených z internetu) ujaly některé specializované obchodní společnosti. Ne vždy však tyto společnosti skutečně zastupují autory, jejichž práva byla porušena, příp. vyžadují náhradu škody v přiměřené výši. Pokud sbor obdrží od takové firmy dopis s požadavkem na zaplacení náhrady škody, je nejhodnější konzultovat věc s advokátem.

Pozn.: Při zveřejňování fotografií je třeba pamatovat nejen na právo autorské, ale též na osobnostní práva upravená občanským zákoníkem (§ 84–90 občanského zákoníku z roku 2012). Podobiznu člověka je možno rozšiřovat (např. v propagačních materiálech sboru) pouze tehdy, když s tím zobrazený dal souhlas. Tohoto souhlasu není třeba, je-li podobizna použita pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství (ani toto použití však nesmí být nepřiměřené). Pokud při zveřejňování fotografií dochází ke zpracování osobních údajů, je třeba řídit se též příslušnými právními předpisy o zpracování a ochraně osobních údajů (zejména GDPR).